

اصلاح الگوی مصرف نیازمند برنامهریزی، فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی گسترده در سطح کشور است

گفتگو با مسعود احمدی

سرپرست دفتر هماهنگی خدمات شهری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

مسعود احمدی
سرپرست دفتر هماهنگی
خدمات شهری

پسماندها با مسعود احمدی سرپرست دفتر هماهنگی خدمات شهری این سازمان گفت‌وگو کردیم.

وی در این زمینه گفت: در بحث پسماندها اصلاح الگوی مصرف را از چند دیدگاه می‌توان مورد بررسی قرار داد که با رعایت این موازین می‌توان از هدر رفتن بخش عمده‌ای از منابع ملی جلوگیری کرده.

وی افزود: در حال حاضر میانگین سرانه تولید پسماند در کشور برای هر نفر حدود ۷۰۰ گرم در روز است که در صورت اصلاح الگوهای مصرفی خانوارهای شهری و روستایی می‌توان این میزان را تا حدود ۴۰۰ گرم برای هر نفر در روز کاهش داد. در واقع با این اصلاح حدود ۱۷ هزار تن زباله در روز کمتر تولید می‌شود.

همان‌طور که می‌دانید مواد اولیه این پسماندها جز منابع ملی کشور هستند و با اصلاح الگوهای مصرف می‌توان این مقدار را به چرخه تولید بازگرداند و از طرف دیگر در هزینه‌های مدیریت پسماند نیز به مقدار قابل توجهی صرفه‌جویی کرد.

احمدی با بیان مطالب فوق اظهار داشت: در حال حاضر میانگین

همه ساله با فرا رسیدن نوروز رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در پی پیام تبریک خود برای هموطنان عنوان خاصی را به سال جدید اختصاص می‌دهد. امسال نیز طبق سنوات گذشته با آغاز نوروز ۸۸ رهبر فرزانه انقلاب اسلامی سال جدید را به‌عنوان سال اصلاح الگوی مصرف نام‌گذاری کرد. در این نام‌گذاری و به‌منظور پیروی از رهنمودهای رهبری تمامی ارگان‌ها، نهادها و سازمان‌ها فعالیت خود را در راستای اصلاح الگوی مصرف پایریزی کرده‌اند. در زمینه تحقق شعار رهبری می‌توان جنبه‌های مختلف به موضوعات بسیاری را مورد بررسی قرار داد که از آن جمله می‌توان به‌موضوع پسماندها اشاره کرد. جالب است بدانید در بحث پسماندها دو موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد. موضوع اول مدیریت پسماند و موضوع دوم میزان پسماندهای تولیدی در شهرها و روستاهای کشور است.

برای بررسی این دو موضوع در ابتدا می‌بایست با تعریف پسماند آشنا می‌شویم. براساس مفاد ماده ۲ قانون مدیریت به کلیه مواد جامد، مایع و گاز و غیر فاضلاب که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم حاصل فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زاید تلقی می‌شود، پسماند می‌گویند. براساس آمار به‌دست آمده کشور ما یکی از کشورهای است که میزان تولید پسماند آن بسیار بالا است برطبق همین آمار روزانه ۴۵ هزار تن پسماند در کل کشور (شهرها و روستاها) تولید می‌شود که از این میزان حدود ۳۰ درصد آن پسماند خشک و ۷۰ درصد آن پسماند تر است. پسماند خشک پسماندهایی است که امکان بازیافت مجدد و وارد کردن آنها به چرخه تولید امکان‌پذیر است که از آن جمله می‌توان به انواع فلزات، کاغذ، پلاستیک و شیشه اشاره کرد. ۷۰ درصد باقی‌مانده یعنی پسماند تر به پسماندهایی گفته می‌شود که باقی‌مانده مواد غذایی مصرفی خانواده‌های شهری و روستایی هستند. در واقع می‌توان گفت این پسماند تولیدی در شهرها و روستاها را می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و با اصلاح الگوی مصرف کاهش داد برای آگاهی یافتن از نحوه فعالیت خدمات شهری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در سال جدید و تحقق شعار رهبری اصلاح الگوی مصرف در بحث

هزینه‌های مدیریت پسماند به ازای هر کیلو حدود ۵۰۰ ریال است که با اصلاح الگوی مصرف علاوه بر کاهش تولید پسماند مبلغ ۸۷۵۰ میلیارد ریال در هزینه‌های مدیریت پسماند شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در هر روز صرفه‌جویی خواهد شد. در واقع مبلغ یاد شده را می‌توان صرف انجام پروژه‌های عمرانی زیربنایی کرد.

وی با اشاره به دومین مورد از اصلاح الگوهای مصرفی در موضوع پسماند گفت: علاوه بر صرفه‌جویی در هزینه مدیریت پسماند، پسماندهای تولیدی در شهرها و روستاهای کشور یکی از منابع اصلی آلودگی‌های زیست‌محیطی هستند که میزان خسارت وارده به محیط‌زیست از این طریق و به واسطه عدم مدیریت بهینه پسماندهای تولیدی قابل محاسبه نیستند از جمله این خسارات می‌توان به آلودگی ناشی از نفوذ شیرابه تولیدی از پسماندها به آبهای زیرزمینی و آلودگی آنها که منجر به آلودگی منابع آبی مورد استفاده در بخش‌های مختلف کشاورزی، اقتصادی و انسانی خواهد شد و بحث بهداشتی فردی و اجتماعی را به مخاطره خواهد انداخت اشاره کرد.

ناگفته نماند دستیابی به موارد فوق و اصلاح الگوی مصرف نیازمند برنامه‌ریزی، فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی گسترده در سطح کشور است. در این راستا لازم است برنامه‌ریزی‌ها به نحوی انجام پذیرد تا منابع کشور به سمت تولید محصولات با طول عمر بیشتر و تولید پسماند کمتر هدایت شود و تحقق این امر مستلزم همکاری کلیه ارگان‌های ذیربط از جمله وزارت صنایع، صدا و سیما، وزارت جهاد کشاورزی و... است.

از دیگر موضوعاتی که در این زمینه می‌توان به آن اشاره کرد، ارتقای سطح فرهنگی خانوارهای شهری و روستایی کشور است. احمدی با بیان این مطلب گفت: این امر موجی می‌شود تا از یک طرف شهروندان پسماند کمتری تولید کنند و از طرف دیگر اقدام به تفکیک از مبدا حداقل پسماندهای تولیدی خود نمایند. به‌عنوان مثال کاهش استفاده از ظروف یکبار مصرف و استفاده از ظروف با عمر طولانی‌تر و قابل بازیافت و تجزیه در طبیعت (سازگار با محیط‌زیست) همچنین استفاده بهینه از مواد غذایی و کاهش ضایعات مواد غذایی که حدود ۷۰ درصد پسماندهای تولیدی در شهرها و روستاهای کشور را به خود اختصاص داده است از دیگر موضوعات قابل بررسی در این زمینه است.

گفتنی است تحقق این امر با مدیریت بهینه و استفاده مناسب و به میزان کافی از مواد غذایی امکان‌پذیر است. البته افزایش کیفیت مواد غذایی تولیدی در بخش‌های کشاورزی و صنعتی در این زمینه تاثیر بسزایی دارد. برای مثال به علت پایین بودن کیفیت نان بخش عمده‌ای از نان خریداری شده توسط خانوارهای شهری و روستایی به‌عنوان زایدات دور ریخته می‌شود که با بهبود کیفیت نان بخش عمده‌ای از این زایدات کاهش می‌یابد. این موضوع در خصوص میوه و تره‌بار خانوارها نیز مصداق پیدا می‌کند. سرپرست دفتر هماهنگی خدمات شهری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها معتقد است: از دیگر موضوعات مهم در خصوص اصلاح الگوی مصرف بحث تفکیک از مبدا پسماندهای تولیدی در خانوارهای شهری و روستایی است. چون تفکیک از مبدا اولین قدم اصولی در چرخه مدیریت بهینه انواع پسماند است. در واقع با اجرای این طرح امکان بازیافت مجدد پسماندهای خشک و تر میسر می‌شود. البته ناگفته نماند این امر مستلزم آن

است که چرخه مدیریت پسماند به صورت اصولی و کامل اجرا گردد به این معنا که بعد از اجرای طرح تفکیک از مبدا جمع‌آوری پسماندهای تفکیک شده به صورت مکانیزه انجام شده و بعد از پردازش پسماندها روش دفع مناسب برای انواع پسماندهای پردازش شده پیش‌بینی گردد.

احمدی اجرای گام اول مدیریت بهینه پسماند (اجرای طرح تفکیک از مبدا) را مستلزم، دانست و گفت: در این راستا لازم است برنامه‌های جامع آموزش شهروندی با مشارکت تشکلهای زیست‌محیطی، صدا و سیما توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عنوان مدیریت‌های اجرایی پسماندهای شهری و روستایی اجرا شود و در ادامه شهرداری‌های کشور با مدیریت اصولی منابع و نیروی انسانی، نسبت به اجرای سایر مراحل مدیریت بهینه پسماند اقدام کنند.

احمدی با اشاره به یکی از نکات مثبت در زمینه مدیریت پسماند در کشور گفت: وجود قانون مدیریت پسماند و آیین مصوب ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی آن یکی از نکات مثبت در این زمینه است. وی افزود: در واقع در این قانون متولی مدیریت بهینه انواع پسماندهای تولیدی که در مطالب فوق تنها به بخشی از آنها که پسماند عادی بود و طبق مفاد قانون مدیریت اجرایی آنها بر عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها گذاشته شده مشخص شده است.

احمدی ادامه داد: در این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن ضمن تعریف راهکار اصولی وظایف متعددی بر عهده دستگاه‌های اجرایی ذیربط از جمله سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت کشور، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، صدا و سیما موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، وزارت صنایع و... گذاشته شده است که در صورت رعایت دقیق مفاد این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن می‌توان انتظار داشت تا حدود زیادی به بخش عمده‌ای از اهداف مورد اشاره در جهت اصلاح الگوی مصرف در زمینه مدیریت پسماند برسیم.

نکات یاد شده و تحقق این امور مستلزم همکاری جدی کلیه دستگاه‌های اجرایی ذیربط است. همانطور که اشاره شد در این قانون مدیریت انواع پسماندهای عادی (خانگی) که میزان آن ۴۵ هزار تن در روز است بر عهده شهرداریها و دهیاریها گذاشته شده است و ناگفته نماند شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌توانند با تهیه و اجرای طرح‌های جامع مدیریت پسماند نقش موثری در دستیابی به اهداف مورد نظر در اصلاح الگوی مصرف داشته باشند.

لازم به ذکر است فرآیند تولید پسماند طی سال‌های گذشته با افزایش مواجه بوده و میزان سرانه تولید آن از حدود ۶۵۰ گرم در روز به ازای هر نفر در سال ۸۳ به حدود ۷۰۰ گرم به ازای هر نفر در روز در سال‌های اخیر افزایش یافته است.

در واقع این روند رو به رشد همچنان ادامه دارد و لازم است تدابیر جدی در این خصوص اتخاذ شود.

احمدی سال ۸۸ سال اصلاح الگوی مصرف را فرصتی مناسب برای دست‌اندرکاران امر دانست و افزود: امیدواریم با نام‌گذاری این سال از سوی مقام معظم رهبری، دست‌اندرکاران امر با برنامه‌ریزی اصولی و تجمع امکانات و پتانسیل‌های موجود و جلب مشارکت‌های مردمی در این راستا گام موثری بردارند.

